

Βαγγέλης Παπαθανασίου: Ο οραματιστής

Η περίπτωση του Βαγγέλη Παπαθανασίου -Vangelis- είναι, κατά τη γνώμη μου, εντελώς ιδιότυπη και ξεχωριστή στη σύγχρονη μουσική. Μοναδική περίπτωση ενός συνθέτη που αυτοδίδακτος και χωρίς τεχνικές γνώσεις, κατάφερε με το πάθος του για τη μουσική σε ποικίλες εκφάνσεις της, να προσδώσει ένα καθολικό, συμπαντικό θα έλεγε κανείς, όραμα στους ηλεκτρονικούς ήχους. Ανέδειξε δηλαδή κατά εντυπωσιακό και πρωτόφαντο τρόπο την ορχηστρική διάσταση των ήχων του συνθεσάιζερ. Αποδύεται σε τιτάνιες μορφές ηλεκτρονικής σύνθεσης, εμπορούμενος, σίγουρα, από ένα βαθύτερο όραμα.

Δεν είναι υπερβολικά τα παραπάνω. Εξάλλου την ίδια κατάθεση μπορούν να κάνουν (και κάνουν) εκατομμύρια θαυμαστές του από τη μία ως την άλλη άκρη της υφελίου. Το Όσκαρ που κέρδισε με το Chariots of fire, μια όντως απλοϊκή, αλλά τόσο προσεκτικά ενορχηστρωμένη σύνθεση, έχει προφανώς επισκιάσει άλλες συνθέσεις του, ακόμη πιο ουσιαστικές, αλλά και μεγαλειώδεις. Εκτός από το επίσης εντυπωσιακό σάουντρακ για τον Χριστόφορο Κολόμβο, αλλά και για το Blade Runner, άλλες δημιουργίες του αξίζουν νομίζω μια ιδιαίτερη μνεία, για διαφορετικούς λόγους: οι ανεπανάληπτες συνθέσεις του στα μέσα της δεκαετίας του 70, όταν και δούλευε στο στούντιό του στο Λονδίνο, αποτελούν ένα μοναδικό συνονθύλευμα ηλεκτρονικών και ορχηστρικών ήχων, περνώντας από ποικίλα μουσικά είδη, τη τζαζ, την κλασική, την progressive rock, κ.α.

Μοναδικά κρεσέντο, και συμφωνικού τύπου κλιμακώσεις αλλά και αποδόσεις, δημιουργούν τον χαρακτηριστικό, διακριτικό ήχο του συνθέτη, και γίνονται άμεσα αποδεκτά από ετερόκλητα κοινά της μουσικής. Επίσης, οι χορωδιακές ορχηστρικές συνθέσεις του, όπως π.χ. Mask, Heaven & Hell, Mythodea, συνιστούν δραματικά μουσικά ηχοτοπία. Κάποτε είναι η αλήθεια αναλώνεται σε ελαφρού τύπου new age συνθέσεις, οι οποίες ωστόσο εξακολουθούν να διατηρούν τη γοητεία τους.

Δεν θα σταθώ άλλο στη μουσική του. Αρκεί, εξάλλου, να την απολαύσει κανείς. Θα σταθώ σε ένα άλλο, ίσως ακόμη πιο ουσιαστικό στοιχείο του. Την προσωπικότητά του. Πρόκειται για μια μοναδική περίπτωση καλλιτέχνη που έχει γίνει τόσο διάσημος ανά την υφήλιο, αποφεύγοντας στο μέγιστο σχεδόν βαθμό δημόσιες

εμφανίσεις ή συνεντεύξεις: άλλη μια φυσικά απόδειξη της αξίας της μουσικής του, που δεν χρειάζεται «ενισχύσεις». Άσχετα από το αν αυτή η συμπεριφορά του ενέχει ή όχι το κίνητρό του να φαντάζει ακόμη πιο μεγαλειώδης -και αυτός αλλά και η μουσική του- μέσω της αποστασιοποίησής του από τη δημοσιότητα, σαν πράξη νομίζω ότι αναδεικνύει τη λιτότητα και το μέτρο ενός οραματιστή συνθέτη, που δεν παρασύρεται από τη μαζική νόσο της δημοσιότητας που καταλαμβάνει τη μεγάλη πλειονότητα των καλλιτεχνών.

Αν ο Θεοδωράκης κατάφερε, ανάμεσα σε άλλα, μουσικά να περάσει την ποίηση στον λαό, και να εξευγενίσει το μουσικό του αισθητήριο, και αν ο Ξενάκης οραματίστηκε τον συνδυασμό της μουσικής ως τέχνης και ως αυστηρής επιστήμης, ο Παπαθανασίου νομίζω ότι υλοποίησε το όραμα της δημιουργίας μιας «συμπαντικής» μουσικής δημιουργίας σε συνδυασμό με τη σεμνότητα του γενικότερου βίου του. Και η θέση του, συνεπώς, στο πάνθεον της σύγχρονης παγκόσμιας μουσικής είναι, αν μη τι άλλο, περίοπτη.

Nasos Kats